

УДК 615.1: 061.2

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАСАД СУСПІЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЩОДО АТЕСТАЦІЇ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ КАДРІВ

Сушарина І. В.¹, Немченко А. С.

¹Донецький національний медичний університет, м. Краматорськ, Україна

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

economica@ukr.net

Вступ. У переважній більшості країн характерним є делегування державою фармацевтичним громадським організаціям таких регуляторних функцій, як атестація кадрів, акредитація установ, закладів та підприємств галузі й ліцензування роздрібною реалізації лікарських засобів [1]

У визначенні напрямків удосконалення суспільного регулювання з атестації фармацевтичних працівників, на нашу думку, слід виходити з вищезазначених пріоритетів світової практики в цій сфері, з урахуванням національних традицій, що перевірені часом та відображені в нормативно-правових актів (НПА).

Метою дослідження стало обґрунтування основних напрямків удосконалення принципів суспільного регулювання з атестації фармацевтичних працівників (ФП).

Методи та методика дослідження. В роботі були використані методи системного аналізу. Методика дослідження передбачала проведення контент-аналізу НПА, закордонних та вітчизняних публікацій, а також розробку алгоритма удосконалення атестації ФП.

Основний матеріал дослідження. Слід зазначити, що починаючи з 2015 р. по причині постійних реорганізацій в Держлікслужбі, Центральна атестаційна комісія практично не працювала, відповідно не здійснювалось організаційно-методичне керівництво роботою атестаційних комісій територіальних органів Держлікслужби. Так наприклад, починаючи з 2015р. атестаційна комісія при Держлікслужбі у Донецькій області не працювала.

Голова Комісії та більшість її членів залишилась на окупованій території (м. Донецьк). При цьому, на неодноразові звернення Держлікслужби у Донецькій області в МОЗ України з проханням затвердити нову атестаційну комісію відповідь не була надана.

Наразі атестація провізорів та фармацевтів в Україні повинна здійснюватись у відповідності до наказу МОЗ України від 12.12.2006 р. №818 «Про вдосконалення атестації провізорів та фармацевтів». Атестація провізорів та фармацевтів проводиться з метою підвищення професійної майстерності, відповідальності за ефективність та якість роботи, а також є важливою формою морального та матеріального стимулювання, спрямованою на вдосконалення діяльності аптечних закладів усіх форм власності, що займаються фармацевтичною діяльністю. Основним завданням атестації є визначення рівня професійної підготовки провізорів, фармацевтів та підвищення їх кваліфікації [2].

Так, атестація на присвоєння (підтвердження) кваліфікаційних категорій проводиться комісіями, що створюються при МОЗ України. Однак роль професійних громадських організацій (ГО) в роботі зазначених комісій нормативно не закріплена. При цьому деякі представники професійних об'єднань та асоціацій на даний час входять до складу ліцензійних чи атестаційних комісій МОЗ України та Держлікслужби, але їх роль у цих колегіальних органах носить формальний характер, а вплив на прийняття рішень мінімальний.

В Україні будь-які професійні об'єднання мають право здійснювати діяльність в рамках Закону України «Про громадські об'єднання», однак цього для створення на фармацевтичному ринку організацій, що мають делеговані державою повноваження, недостатньо [3]. Саморегульовані організації на сьогодні не можуть мати статус юридичної особи публічного права й неспроможні здійснювати регулювання у конкретній галузі народного господарства та приймати конкретні акти, які можуть бути обов'язковими для інших учасників саморегулювальної організації. Згідно ст. 5 Конституції України

задекларовано, що влада в Україні здійснюється безпосередньо через органи державної влади та місцевого самоврядування.

За умов вкрай обмежених державних матеріальних та фінансових ресурсів, а також взятих на себе державою надмірних соціальних зобов'язань та намагання підвищити соціальні стандарти й гарантії, об'єктивною вимогою часу є запровадження механізмів соціального замовлення з урахуванням кращого вітчизняного і зарубіжного досвіду. Згідно такого досвіду основними формами фінансування соціального замовлення є субсидіювання та різноманітні види непрямой підтримки.

Практика свідчить, що соціальне замовлення, яке базується на поступовому делегуванні від органів державної влади повноважень та ресурсів до інститутів громадянського суспільства частини соціальних та інших функцій, якими перевантажені державні інституції, є ефективним інструментом регулювання діяльності у сфері надання соціальних послуг. Сьогодні потреба в соціальних послугах постійно збільшуються, а потенціал громадського і приватного секторів щодо їх надання використовується в Україні недостатньо та потребує стимулювання.

Ключовими проблемами, які на практиці ускладнюють застосування механізму соціального замовлення в Україні, є: недостатнє нормативно-правове забезпечення; несприйняття органами державної влади організацій «третього сектору» як рівноправного партнера для соціальної співпраці, нівелювання їх ролі в наданні соціальних послуг; відсутність відповідного досвіду зі спільного виконання завдань щодо надання соціальних послуг, низький рівень фахової підготовки багатьох недержавних організацій.

До перспективних напрямів подальших досліджень слід віднести: вивчення зарубіжного досвіду і практики застосування технологій соціального замовлення, укладання соціальних контрактів та можливостей його впровадження у сфері надання соціальних послуг в Україні [4,5,6].

Разом з цим, аналіз національних моделей соціальних послуг показав їх широке поширення в ряді країн ЄС – Німеччини, Угорщині, Болгарії, Румунії та

інших, у багатьох соціальних сферах, у т. ч. й охороні здоров'я [7]. Наприклад, у Німеччині модель соціальної охорони здоров'я передбачає соціальне замовлення пакету послуг, які фінансуються та контролюються державою, надаються громадськими організаціями, переважно некомерційними, як правило, на основі договірних відносин [7,8]. В Україні нажалі така модель відсутня.

Серед країн СНД модель державного соціального замовлення в охороні здоров'я набула поширення, починаючи з 2006 р, у Білорусі, наприклад, вона показала свою ефективність у лікуванні хворих на ВІЛ. Для регламентації державного соціального замовлення в Білорусі у 2013р. був прийнятий спеціальний закон «Про соціальне обслуговування».

Механізм надання соціальних послуг являє собою некомерційні взаємовідносини, у межах яких держава виступає в якості замовника, що обирає необхідного надавача, який буде задовольняти вимогам по відношенню до якості послуг та запропонує найвигідніші умови. Наприклад, у ряді країн надання соціальних послуг регулюється Законом «Про громадське замовлення» (Великобританія, Польща, Литва та інші країни ЄС), у якому визначені головні критерії вибору надавача послуги: наявність економічних переваг, рівень якості послуг, а також інші переваги.

Діючі в Україні регуляторні процедури відрізняються від прийнятих в ЄС. У зв'язку з євроінтеграційними процесами важливе адекватне прийняття відповідних норм з регуляторних процедур у новому проекті Закону України «Про лікарські засоби», наприклад, освітній і кваліфікаційний рівень, в першу чергу фахівців фармації, а не лікарів або біологів, як запропоновано у законопроекті. Сьогодні найдоцільнішим є збереження єдиного органу державного управління та регулювання у фармації – Держлікслужби. При цьому важливо, щоб в управлінні галуззю як «вертикаль», так й «горизонталь» очолювали висококваліфіковані спеціалісти з вищою фармацевтичною освітою.

Держлікслужба, як урядовий орган управління галуззю повинен співробітничати з проблемних питань із громадськими організаціями, яких на

сьогодні величезна кількість. Це, перш за все, Об'єднання організації роботодавців медичної та мікробіологічної промисловості України, Аптечна професійна асоціація України, в котру входить більшість представників великих дистриб'ютерів та аптечних мереж, а також не так давно створене ГО «Всеукраїнська фармацевтична палата». Саме ці професійні ГО могли б брати участь у державному соціальному замовленні МОЗ України стосовно реалізації пріоритетних завдань розвитку фармації. Наприклад, таким державним соціальним замовленням могло б стати проведення атестації фармацевтичних кадрів спільно з вищими навчальними закладами, що здійснюють їх підготовку та підвищення кваліфікації ФП.

Враховуючи вищевикладене нами був розроблений алгоритм надання ГО соціальної послуги «Проведення атестації фармацевтичних працівників (ФП)», який представлений на рис. 1. Однак для цього потрібне прийняття відповідних НПА. Одним із можливих варіантів передачі повноважень щодо атестації ФП фармацевтичним асоціаціям, на нашу думку, може стати правове оформлення соціального замовлення між Держлікслужбою та ГО на проведення атестації ФП на основі цивільно-правових договорів.

Згідно Цивільного кодексу України такі договори передбачають домовленість двох або більше сторін, що спрямована на встановлення, зміну та припинення цивільних прав та обов'язків. Договори з надання соціальних послуг відносяться до найпоширеніших серед цивільно-правових договорів.

Начасі зміна в підходах до проведення атестації ФП безпосередньо ГО, що потребує реалізації наступних етапів, відповідно до запропонованого нами алгоритму, а саме:

- прийняття нового Положення про Атестаційну комісію (на засадах соціального замовлення);
- формування нових Атестаційних комісій за співучастю державних службовців Держлікслужби та інших органів влади, а також провідних вчених ВНЗ.

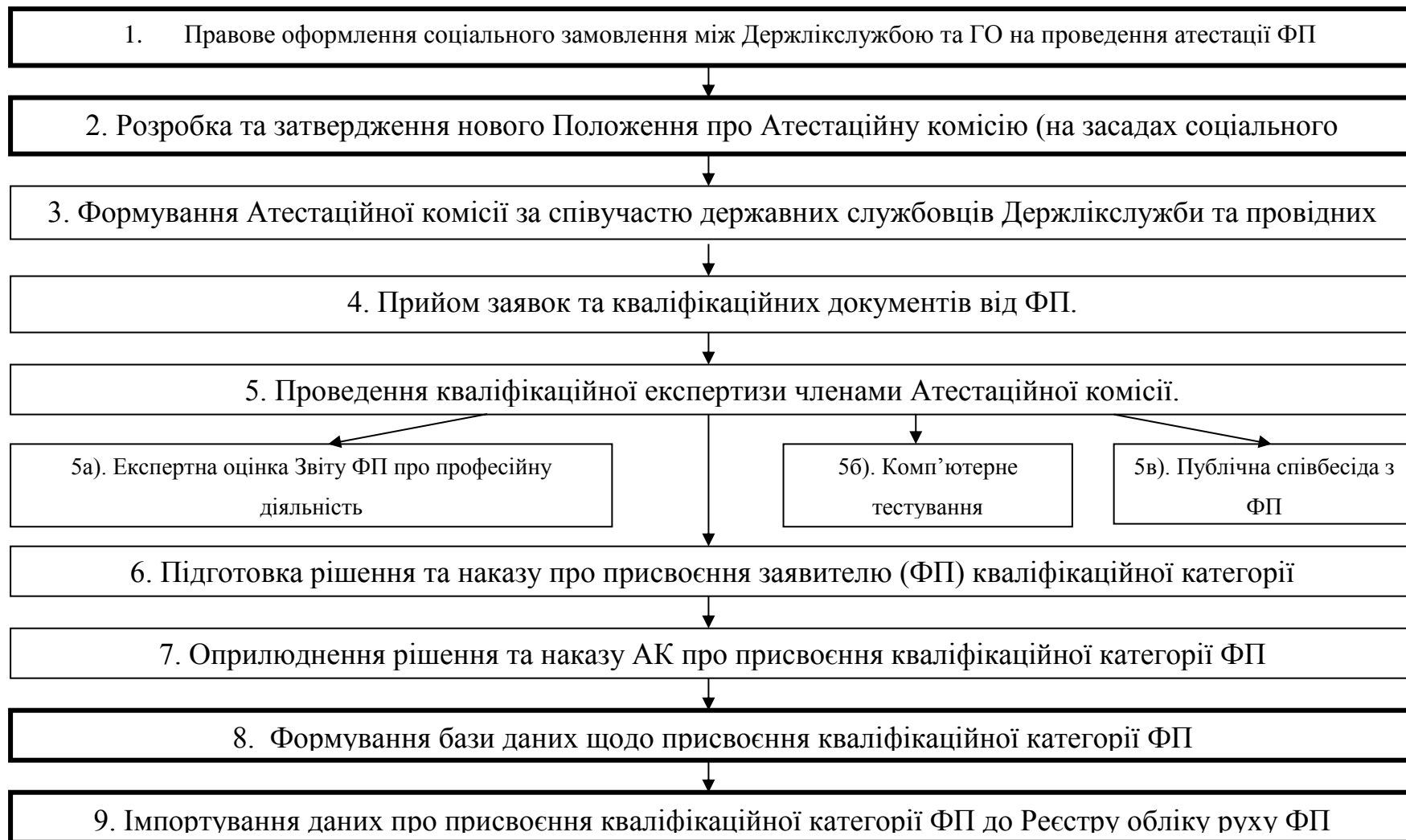

Рис. 1. Запропонований алгоритм надання ГО соціальної послуги
«Проведення атестації фармацевтичних працівників (ФП)»

А також:

- проведення членами Атестаційної комісії кваліфікаційної експертизи шляхом експертної оцінки звіту ФП про професійну діяльність, комп'ютерного тестування та публічної співбесіди з ФП;
- публічне прийняття та оприлюднення рішення про присвоєння кваліфікаційної категорії ФП.

Для ефективного управління процесом атестації провізорів та фармацевтів, зокрема реалізації функцій обліку та контролю, доцільно передбачити формування комп'ютерної бази даних щодо присвоєння кваліфікаційної категорії фахівцям з подальшим включенням цих даних до Реєстру обліку руху ФП.

Таким чином, подальша стратегія реформування кадрової політики у фармацевтичній галузі повинна бути спрямована на вирішення слідуючих основних завдань:

- введення Національного реєстру з урахуванням досвіду ДП МОЗ України «Реєстр медичних та фармацевтичних працівників системи охорони здоров'я»;
- передача повноважень щодо атестації ФП на присвоєння (підтвердження) кваліфікаційної категорії (другої, першої та вищої) фармацевтичним ГО на засадах соціального замовлення;
- визначення та аналіз потреб практичної фармації, зокрема роботодавців, щодо рівня забезпеченості кадрами, а також компетентності та кваліфікації ФП.

Реалізація зазначених завдань буде сприяти створенню в Україні системи ефективного державного та суспільної регулювання кадрової політики у фармації, а також незалежної оцінки якості професійної фармацевтичної освіти, компетентності та кваліфікації фахівців.

Висновки

Враховуючи зарубіжний досвід та існуючі недоліки у вітчизняній практиці, запропоновано передачу повноважень щодо атестації ФП

фармацевтичним асоціаціям, засновану на правовому оформленні соціального замовлення між Держлікслужбою та ГО на проведення атестації на основі цивільно-правових договорів. Розроблений нами алгоритм надання ГО соціальної послуги «Проведення атестації ФП» потребує прийняття відповідних НПА.

Перелік використаної літератури

1. Пашков В.М. Проблеми правового регулювання відносин у сфері охорони здоров'я (господарсько-правовий контекст) / В.М. Пашков. – К. : МОРІОН, 2009. – 448 с.
2. Фармацевтична енциклопедія / Голова ред. ради та автор передмови В. П. Черних. –2-ге вид., переробл. і доповн. – К. : "МОРІОН", 2010. – 1632 с.
3. Закон України «Про громадські організації» від 22.03.2012 р. №4572-VI – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>.
4. Закон України «Про соціальні послуги» від 19.06.03 № 966-IV - [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/966-15>.
5. Дубич К.В. Соціальне замовлення – ефективний механізм надання соціальних послуг в Україні / К.В. Дубич. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.academy.gov.ua/ej/ej17/PDF/14.pdf.
6. Волобуєва Г. Д. Інноваційні механізми реалізації державного соціального замовлення в Україні. – Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток». – №2, 2014. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=758.
7. European health for all database (HFA-DB) // <http://data.euro.who.int/hfadb>.
8. Durkheim, É. Social Order and Public Health [Internet resource] / É. Durkheim // The Palgrave Handbook of Social Theory in Health, Illness and Medicine. – 2015. –February. – P. 75-90. – Available at : <http://www.palgrave.com/us/book/9781137355614#aboutAuthors>. On-screen name.

УДК 615.1: 061.2

**СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОСНОВ ОБЩЕСТВЕННОГО
РЕГУЛИРОВАНИЯ ПО АТТЕСТАЦИИ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКИХ
КАДРОВ**

И.В. Сушарина, А.С. Немченко

Целью исследования стало обоснование основных направлений совершенствования принципов общественного регулирования по аттестации фармацевтических работников. В работе были использованы методы системного анализа, а так же проведение контент-анализа нормативно правовых актов, зарубежных и отечественных публикаций. Общественные организации могли бы участвовать в государственном социальном заказе МЗ Украины по поводу реализации приоритетных задач развития фармации. Нами был разработан алгоритм оказания общественными организациями социальной услуги «Проведение аттестации фармацевтических работников», что требует принятия соответствующих нормативно-правовых актов.

UDC 615.1: 061.2

**PERFECTION OF THE BASES OF PUBLIC REGULATION ON THE
ATTESTATION OF PHARMACEUTICAL PERSONNEL**

I.V. Susharina, A.S. Nemchenko

The purpose of the study was substantiate the main directions for improving the principles of public regulation on the atistation of pharmaceutical workers. The methods of system analysis, as well as the content analysis of normative legal acts, foreign and domestic publications were used in the work. Public organizations could participate in the state social order of the Ministry of Health of Ukraine regarding the implementation of the priority tasks of pharmacy development. We have developed an algorithm for the provision of social services by social organizations "Carrying out attestation of pharmaceutical workers", which requires the adoption of appropriate regulatory and legal acts.